

פרוטוקול מס' ד/10
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום ג' כ"ד טבת תשט"ו - 18.1.55
בשעה 11.00

השתתפים:

חברי הוועדה:

- א. כהן - היו"ר
- ב. אבניאל
- מ. וילנר
- ש. לביא
- י. ניצני
- ר. פלדמן
- ע. פרלשטיין

מוזמנים:

- שר המסחר והתעשייה פ. ברנשטיין
- מר הלוי - מטעם משרד המסחר והתעשייה
- מר פרלמוטר - מטעם משרד המסחר והתעשייה
- מר ארם - חבר הכנסת

סדר-היום:

זיופים במצרכים חיוניים.

היו"ר א. כהן:

אני פותח את הישיבה, מברך את שר המסחר והתעשייה, ורוצה להביע את צערי על העדרו של בעל ההצעה לסדר היום על זיופים במצרכים חיוניים - חבר הכנסת אבנאל גם באופן רשמי וגם על ידי בעל פה, שבאי-בואו הוא מוריד הרבה מעיקרן וחשיבותן של הצעות לסדר היום שמועברות לוועדות.

שר המסחר והתעשייה יודע את העניין, העניין הועבר לוועדה גם לפי הצעתו. חלק מהדברים מטר השר בכנסת. אני משער שמה שמעניין בעיקר את הכנסת אלו הן שתי נקודות:

(א) נאמר בעתונות שאלפי חיקים נגד עבריינים על הפיקוח נסגרו, וביניהם בודאי גם הרבה חקים של עבירות על הפיקוח מבחינת הטיב.

(ב) מהפרטומים בעתונות החקבל הרשם של ערוב או של תקלות הנובעות מחוסר הגדרה ברורה של אטמכויות הפיקוח בעיקר על טיב המצרכים.

אני חושב שכולנו נשמח לשמוע מה הן האמצעים שננקטו גם לגבי קיום הפיקוח וגם לגבי החטת העמדת העבריינים לדיון על מנת למקרים אלה לא יישנו.

שר המסחר והתעשייה פ. ברנשטיין: אשתדל לחת את הפרטים. קודם כל, נקודת המוצא של ההצעה לסדר היום היו מקרים של זיופי מזון במידה שהם מזיקים לבריאות. אבל אני הרחבתי את הרקע ודברתי על זיופים שאינם מזיקים לבריאות. ואופן פופולרי אנו קוראים לזה רמוי הקונה. אני מניח שמרמים את הקונה לא מתוך יצר הרמוי כשלעצמו, אלא כדי לעשות רווחים יותר גדולים.

ובכן, אני חוזר שוב על המקרים שבאמת היו: היה מקרה של כוסמת, שביחס אליו אי אפשר לדבר על זיוף אלא על הזנחה בניפוי הגרעיני האלה. וכידוע, אני הודעתי על כך בכנסת, באה לידיעתנו תלונה אחת של אשה שחשבה שהרגישה בעיניה תוצאות לא טובות מאכילת הכוסמת. כפי שאמרתי בכנסת, אין זה מתפקידי לחוות דעה על הצד המדיציני של הענין, ואני יוצא מתוך הנחה שקרוב לודאי היתה איזו השפעה על עיני הגברת מאכילת הכוסמת. זו היתה התלונה היחידה שנתקבלה; ואני על יסוד תלונה זו ערכנו בדיקת כל החמר ומתוך זהירות הקפאנו את כל המלאי. אין כאן שאלה של זיוף, אלא של הזנחה. בתוך הכוסמת חמיד נמצאים גרעינים של "מוטוקסר", גרעין המכיל חומר מסויים המטפיע, אם זה רעל במובן המלא של המלה אינני יכול להגיד, אבל על כלגפניה אלה הם גרעינים טצריכים להרחיקם ממצרך זה. במקרה אחד או שניים הנפוי לא היה מלא ומתאים ויתכן - אני אומר זאת רק מתוך השערה, כי אי אפשר היה לבדוק זאת - שמהפסולת נכנס משהו לסחורה הטחונה. על כל פנים, על יסוד התלונה הזאת הקפאנו את המלאי והנזק הוא על חשבון היבואנים.

אחר כך היו, נדמה לי, 3 מקרים של זיופים ממש העלולים להזיק לבריאות על ידי שימוש בפרפין במקום שמן מאכל בשטח האוגות והואאפליים. במקרים אלה נפתחו תיקים פלילים נגד אנשים אלה. נדמה לי שהמשפטים עוד לא נגמרו. אבל ב-2-3 מקרים הפסקנו את הרשיונות. עוד אדבר על בעיית העונשים המינהליים כאשר אדבר על תיקים שנטגרו, זו אחת הפרשות המענינות ביותר בכל המערכת הזאת, ובינתיים למדתי את הענין באופן יסודי ונתבררו דברים די מענינים לאמטור מיד.

חוץ מזה היו זיופים ויתכן שישנם בשטח המזון שאמנם אינם מזיקים לבריאות אבל גורמים נזק חמרי לקונה, כי הוא אינו מקבל מה שחשב לקנות. והאמור חל בעצם על 3-4 מצרכים: קפה שערבבוהו עם שעורה טחונה. אנשים רבים עושים זאת בביתם. על כל פנים, באירופה מקובל לא לשתות קפה טהור, כך שאין זה מזיק לבריאות. אבל אם מישהו חושב שהוא קונה קפה, והקפה מעורב עם שעורה טחונה, יש בזה זיוף. בשטח הקפה יש דבר שני שספק אם אפשר לקרוא לו זיוף, אבל יש בזה משהו - מערבבים עכשו קפה רגיל עם נס קפה. אמנם קפה-נס גם כן מעורב ממינים שונים, בדרך כלל אין מוכרים קפה מסוג אחד בלבד, אלא יש תמיד תערובות. פה הכוונה ברורה, להגיש לקונה טחורה שאין לה אותו ערך כמו לסחורה הנקיה.

מקרה שני טבא לידיעתנו הוא בשטח הקקאו. שם הוגשו לנו דוגמאות של חבילות קקאו טחון, שהכילו קליפות טחונות של קקאו, ובמקרה אחד החבילה כולה היתה מקליפות, ובתור גורם מכביד נוסף, גם באריזה מזויפת של פירמות מו"ל ויש מקום להניח, אינני יודע אם יש לנו בטחון מלא בזה, שאריזות אלו הדפיטו ביפו. ברור שזיוף מסוג זה עלול לספך אותנו במשפטים בינלאומיים.

עכשו אני בא לטוג אחרון שיש בו אפשרות של זיופים, וגם אפשרות זו מנוצלת, בשטח התבלינים, ובמיוחד פלפל. מערבבים את הפלפל הטחון בקמח בכדי להגדיל את הכמות בחמר יותר זול מאשר פלפל, ואולי במידה מסוימת קינמון שמוכרים בצורה טחונה ואפשר לערבבו עם קמח. דברים כאלה הם למעשה ישנים כמו העולם. מישהו אמר שהתעוררו לזיופים אלה רק בזמן האחרון, אבל בעייה זו קיימת והיתה קיימת, אינני יודע אם עד היום היתה בארצות רבות, ואם אפשר לציין זיוף שעוד לא קרה אצלנו, שהיה מקובל בעולם, הרי זה סוכר עם קמח. מזה עד היום לא טבלנו. אבל, כמובן, תפקידם של המשרדים הממונים על כך למנוע זיופים אלה ולהעמיד לדין את אלה העוברים עבירה בשטח זה.

מה שעשינו בשטח הכוסמת כאשר לא היה מדובר בזיוף אלא בהזנחה, אמרתי. מה שנוגע לזיופים העלולים להזיק לבריאות, זה פרמין. ובענין זה יש משפטים וגם ענשים מינהליים. מר הלוי ימסור לכם את המספרים.

ביחס לקקאו אנו פועלים, וגם על כך ימסור מר הלוי את המספרים. ועכשו אני בא לשטח הפחות מזיק, אבל הקטה ביותר לפיקוח. אם מערבבים קפה עם זעורה, ובייחוד עם מערבבים קפה טוב עם קפה פחות טוב, אי אפשר לבדוק זאת אלא רק בלשון. אמנם אני מומחה מאד בזה, אבל אין זאת אומרת שבית המשפט יקבל את הצהרתי בענין זה. יש אפשרות באופן יחסי פשוטה למנוע תקלה זאת על ידי כך שנטיל על הקמפונאים למכור את הקפה רק כגרעינים ויטפנו את הקפה בחנות רק לפי דרישת הקונים. ישנן פירמות המצויידות במכונות טחינה, אבל לא כל חנויות המכולת מצויידות בהן. על כן, אם היינו בדרך צו מטילים על הקמפונאים למכור קפה רק בצורת גרעינים היינו מכבידים מאד על עקרת הבית שבוהגת לקנות את הקפה בחנות כזאת, ואין לה זמן ללכת לחנות המצוידת במכשירים לטחינת קפה. כן שעד עכשו לא החלטנו על צו כזה. מה שנוגע לערבוב קנמון ופלפל בקמח זה בדיוק אותו דבר. אם מוכרים פלפל בצורת גרעינים אין בעיה כזאת. לעת עתה מכשירים לטחינת פלפל בבית אינם קיימים, וקנמון נמכר בהיקף קטן שאולי לא כדאי לנקוט בצעדים מיוחדים.

אלו הן העובדות שקרו, ועוד פעם - אינני בטוח שזוהי כאלה לא קרו בעבר, אבל יתכן שאז משרדי הממשלה היו כל כך שקועים בפיקוח הכללי שלא שמו לב. תלונות לא באו ורק לפני חדשיים התעוררו העניינים שדברתי עליהם בכמות מוגבלת מאד - כוסמת, מקרה אחד; 3-4 מקרים של שימוש בפרפין במקום בשמן מאכל, דבר פחות או יותר רציני בשטח הקקאו, קבלנו שתי דוגמאות אך אנו נתקלים בקטיים מסויימים בענין זה. אני קבלתי דוגמה אחת ממישהו מהולנד שהתרגש במיוחד, כי קליפות הקקאו היו באריזה של פירמה הולנדית. בקשתי למסור לי ממי קנו ועוד לא קבלתי תשובה. אינני יודע מצדו, אבל זוהי עובדה. ביחס לקפה וחבלינים לא באו תלונות רבות אבל יש לנו הרגשה שדברי כאלה נעשים.

ועכשו אני בא לבעיית הסמכויות. כתוצאה מחוקים שרובם עוד קיימים מזמן המנדט המצב אינו ברור כל כך. הנה נדוע הכינונו חוק מזון מקיף שביחס אליו צריך לקבוע בדיוק את הסמכות המבצעת את החוק. לעת עתה יש סמכויות מסויימות למשרד החקלאות, במידה שהדבר נוגע לתוצרת חקלאית מבעלי חי, ישנן סמכויות מסויימות למשרד הבריאות, וישנן סמכויות למשרד המסחר והתעשייה. עובדה היא שהבדיקה והפיקוח בענין טיב המזון, ומתוך כך גם סיופי מזון, נעשים בידי משרד המסחר והתעשייה. ואינני טוען כלל וכלל שאנו לא יכולנו לפעול מפני שהסמכויות לא היו ברורות. פעלנו רק בענין אחד שהוא קבל צורת כמעט קומית. בעיית הסמכויות התעוררה דוק בשאלת מיץ ענבים. שתינו כל השנים מיץ ענבים, ואינני יודע אם מישהו קבל פעם מה שקוראים באופן פופולרי כאב בטן משתיית מיץ ענבים. זו יכולה להיות שאלה כמותית. אבל עובדה היא שלא באה שום תלונה על איכוץ מיץ הענבים ואיש לא טען שהוא נפגע. אלא מה קרה? אנו שלחנו פקיד להתמחות בבעיות טיב המזון ופיקוח על המזון, וקרה ששם התעוררה, גם כן באופן תיאורטי, השאלה אם חמרי הדברה מסויימים עלולים להשפיע לרעה על מיץ הענבים. פקיד זה הרצה על מה שלמד, ושיקולים אלה שהם רק שיקולים, נכנסו לדו"ח פנימי. ובכן, כמקובל אצלנו, דו"ח פנימיים לפעמים נגנבים או נמסרים באיזו שהיא צורה לעתונות. במקרה זה נפל הדו"ח הזה עם השיקולים התיאורטיים אם חמרי הדברה שמשתמשים בהם יכולים להזיק, בידי כתב אחד, אני חושב של "זמנים" שהטען על החמר הזה וכתב מאמרים גדולים, ומכאן התעוררה השאלה אם בודקים את המיץ הזה. אמנם הוברר שבאופן שיגרת עשו זאת אנשי הבלו כי הם יטבו ביקב, והיתה בדיקה קבועה של משרד הבריאות, אלא שהמנהל הכללי של משרד הבריאות לא ידע על כך. הממשלה או משרדי הממשלה הם עסקי גדולים מאד. יכול להיות שלפעמים המנהל הכללי אינו יודע כל מה שעושים במשרדו. אם הוא איש זהיר הוא אינו מצהיר הצהרות לפני שבדק את הענין. ובמקרה זה אמנם לא בדק. עובדה היא שמיצי ענבים נבדקים באופן קבוע על ידי משרד הבריאות. וב כן זה היתה הפרשה, קצת קומית, של הרעש שהתעורר מטיב לבעיית מיץ הענבים.

ש. לביא: ומה ביחס לדבש?

שר המסחר והתעשייה פ. ברנשטיין: אני שומע על כך בפעם הראשונה. אם מזייפים את הדבש, אני מעוניין לשמוע על כך. קשה לי לתאר מדוע יזייפו. אינני יכול להגיד מראש שהדבר בלתי אפשרי, אבל יצרני הדבש מקבלים סוכר בממויות גדולות ואינני יודע איזה חמרים אחרים אפשר להכניס לדבש.

ט. לביאן

אני מתכוון לקמעונאים ולא ליצרנים.

שר המסחר והתעשייה: אם למר לביא יש ידיעות על כך, אני מאד מבקשו למסור אותן. אלו הן העובדות ביחס לבעיית הסמכויות.

עכשו ברצוני להוסיף משהו לשאלת סגירת התיקים שהתעוררה בקשר עם ענין הזיופים, וקודם כל בעיית העונשים המינהליים. מישהו גילה שבטלנו את העונש המינהליים, אני בקשתי לבדוק את הליטרטורה שיש בענין זה, אני הרציתי על ביטול העונשים המינהליים ב-1.2.53 בשדור "קול ישראל".

היו"ר א. כהן:

אי טימשת בהם, או הוצאתם מחוץ תקנות ההגנה?

שר המסחר והתעשייה: אי-טימוש בהם. אני מודה שטכחתי שהרציתי על כך לפני שנתיים, וה ענין נעשה בהתיעצות ובהסכם עם משרד המשפטים ושר המשפטים. ואנו חזרנו רק עכשו, במקרים חמורים של זיופי מזון או הפחתת משקל הלחם, לענשים אלה, לא ברצון רב אלא מפני שבהגסת משפטים אין כוח הרחעה, מפני שבתי המשפט עמוסים עבודה עד כדי כך שזה לוקח זמן רב חדשים ולפעמים טנים עד שעבירות אלו מגיעות לידי שפוט, כך שהעבריינים בנקל נוטים לחשוב שתיקון איננו דבר רע, ובצעדים אלה אין כדי להרתיע אנשים. אולם במקרה של זיוף בפרפיין וגם במספר מקרים של הפחתת משקל הלחם, בכל זאת מחדש הזדקקנו לאמצעי זה שהוא מכל הבחינות בלתי רצוי. אין זה רצוי שאותו גורם יהיה גורם מחוקק, מבצע וטופט. אנו מפרסמים צווים, אנו מבצעים את הצווים האלה, ואנו גם שופטים על העבירות, חוץ ממה שהפרסונל שלנו אין לו השכלה משפטית ויש הטוענים שאין לו גם ההשכלה המקצועית המשפטית כדי לקחת דוגמאות של נכונות, ומשום כך לפני שנתיים החלטנו לבטל ענשים מינהליים אלה, ועכשו אנו נזקקים להם מחדש רק במקרים חמורים של זיופי מזון והפחתת משקל הלחם, ואני חושב - בתוצאות לא רעות.

פרשת סגירת התיקים היא אולי הפרשה המעניינת ביותר בכל פרשת זיופי המזון. קודם כל אני רוצה לצטט שני מכתבים: האחד מדן"ח חטיבת הפיקוח מאוגוסט 1952: "אני למד שלמרות כל מכתבי החוזרים מצב הטיפול רחוק מלהטביע רצון ויש לר אות הצטברותם של אלפי תיקים בדאגה רבה. (כתב זאת קודמי השר יוסף) אמנם מספר התיקים שטופל בהם בחודש מראה על מאמץ רב על ידי העובדי הנוגעים בדבר, כי טיוח הטיפול ב-1990 תיקים בחודש אחד הוא הישג גדול שיש להתברך עליו. אולם מצד שני המספר של 4675 תיקים הנמצאים בטיפולו של הענף המשפטי ו-2524 תיקים שבהם גויסלה החקירה ואשר נמצאים בטיפול הרשות המוסמכת ומחכים לאישורו של היועץ המשפטי לסגירתם - דרך אגב מדוע אינך מפרט את כל המספרים של כל אחד מהסוגים? - הנם מספרים עצומים שאין להשלים עם קיומם."

זה רק כדי לציין את המצב שהיה באוגוסט 1952, והביא לידי כך שאנו החלטנו על סגירת הרבה תיקים. אולי תחילה אטביר מה זה סגירת תיקים. המדובר הוא על טן הכל של 24 אלף תיקים שנמצאו בטיפול כאשר אני נכנסתי לתפקידי, אמנם לא מזיופי מזון אלא מכל שטחי הפיקוח והקצוב. תיקים כאלה בודקים. יש מספר גדול שבטופו של דבר סוגרים אותם מפני שאין מקום להגשת תביעה משפטית, ויש כאלה שמעבירים לטיפול בתי המשפט, ומה שהצטבר פה, שמעתם, אולי כדאי לציין שאז פנה אלי מי שהיה אז פרקליט המדינה, מר שמרון והוא כותב:.....(קורא את המכתב).

ובכן, בהסכמה עם שר המשפטים החלטנו לבטל את התיקים הנובעים מעבירות על חוקי הפיקוח בשטחים שהפיקוח הוטל בינתיים. יוצאים מכלל זה תיקים של עבירות חמורות יותר. לפי מיטב ידיעותי - עוזרי יחקנו אותי אם אני טועה - אין אף תיק אחד של זיופי מזון שנסגר.

מ. ארם:

מכל התיקים?

שר המסחר והתעשייה: היו"ר אמר בתחילת הישיבה כי הוא מצטער שהחבר שהגיש את ההצעה לטור היוג לא היה נוכח בישיבה. אין לי כל טענות אליך, אבל על כל הדברים האלה דברתי ואני יכול רק להצטער שלא שמעת.

ובכן, איך אף תיקא על זיופי מזון שנסגר, ומה שנוגע לטגירת תיקי, נדמה לי שנחתי הסברה מקיפה וממצה.

אני קובע שביטול עונשי מינהליים הוא דבר שהצהרתי עליו ברדיו ב-1.2.53 והדבר התפרסם בכל העתונות, עד שצריך להתפלא על כך שאחרי שנתי השאלה התעוררה כדבר שגילוהו עכשו. ואני נחתי הסברה מדוע חשבו לנכון לבטל את העונשי המינהליים, ומדוע מחדש אנו נזקקים לעונשי כאלה לא מרצון דוקא אלא מתוך הכרח במקרים חמורים כמו זיופי מזון והפחתת משקל הלחם.

היו"ר א. כהן: כמה תיקים של זיופי מזון היו בין ה-24 אלף תיקים?

שר המסחר והתעשייה: בין ה-24 אלף תיקים לא היו, לפי מיטב ידיעתי, תיקים על זיופי מזון. התיקים היו על כל מיני עבירות על חוקי הפיקוח בכל שטחי הקיצוב והאספקה. טוב פעם: תיקים הנוגעים לזיופי מזון לא נגרו. הפניה לטגירת התיקים באה מפרקליט המדינה ומשרד המשפטים. השאלה התעוררה כבר קודם בזמן קודמי, אני ציטטתי כאן ממכתבו. ואינני אמר זאת מפני שחלילה לא הטכמתי לדעה שהובעה בענין זה על ידי משרד המשפטים, אבל להודות על האמת, מפני שעכשו נוצרה אגדה שדוקא במשרד שלנו אין רצון לפעול בשטחי אלה.

עד גת. מה שהיה לי להגיד. אני מבקש לתת לעוזרי למלא אחרי. אני צריך לעזוב את הישיבה כדי להתחף בהלוויית ידידי הפטמן ז"ל.

היו"ר א. כהן: אני רוצה להודות לשר המסחר והתעשייה על הרצאתו המפורטת. אנו נמשיך ואני מטער שאם תתעוררנה שאלות נוספות

נזמין את השר.

שר המסחר והתעשייה: בבקשה, אני תמיד עומד לרשותכם.

ב. אבניאל: האם שר המסחר והתעשייה אינו טבור שביטול הצורך ברשיונות יבוא ומחן אפשרות של יבוא חופשי היה פותר את הבעיה?

שר המסחר והתעשייה: המצב היה הרבה יותר טוב, אבל עדיין איננו נמצאים במצב כזה, מבחינת מצב המטבע הזר, לאנו יכולים לבטל את הפיקוח על היבוא. אבל אני מוכן להרצות בפני הועדה על בעיית היבוא ללא מטבע.

מ. ארם: אני מציע שתחילה נציג שאלות ואחר כך נשמע את עוזרי השר.

מר הלוי: אני טבור שקודם כל חשוב לקבל אינפורמציה שבלעדה דברי השר אינם נוחנים תמונה מלאה.

היו"ר א. כהן: בבקשה.

מר הלוי: אני חושב שלבעיה זו ישנם צדדים היווניים נוספים שחברי הועדה צריכים לזעזע. לא אגע בחלק המשפטי, שעליו ידבר מר פרלמוטר. אני רוצה לתת כמה עובדות לגבי זיופי המזון. וקודם כל ביחס למטפוא. כשאתה מקטין את כמות החלבון, זה מזיק אבל לא לבריאות העוף, אבל אתה משלים את החסר בקליפות בטנים - זה מזיק לבריאות.

את מקטינים את כמות הסוכר בריבה זה זיוף מבחינה טכנית אבל לא מבחינה בריאותית. פולי קקאו, טוב - איננו אוכלים את הקקאו, אבל במידה שעושים מזה משקה, הקליפות שוקעות למטה, הטעם אינו טעם, אבל זה אינו מזיק לבריאות. מאידך, במידה שמשתמשים בקקאו לעוגות, זה מזיק לבריאות. שימוש בפרפין פוגע בבריאות.

אתן עוד דוגמה: מערבבית לעתים בתוך הלחם הלבן קמח אחיד. זוהי גניבה מקופת המדינה, במקום שיסתמו בקמח לבן פעולה 190 לירות מכניסין קמח אחיד פעולה 150 לירות. זיוף זה אינו מזיק לבריאות, כי הקמח האחיד מזין יותר, אבל זו גניבה מקופת המדינה.

יש מציאות מסוימת שטור עונש וטור פעולה אדמיניסטרטיבית לא חסנה אותה, וזה המספר הבלתי נורמלי של מפעלים בטח המזון. אתן 4 דוגמאות בכדי שחראו עד כמה המצב אינו בריא בטח זה: גלידה, מצרך עממי מאד - "רק" 121 מפעלים - אני ידבר על מפעלים שיש בידיהם רישיונות - ממחקה - 126 מפעלים; קליית קפה - 94 מפעלים בו בזמן למטפיקי 3; ריבה - 45 מפעלים. 88 בתי החרויות הגדולים לייצור ריבה יצרו בשנת 1945 27 אלף טון, ואילו בתקופת הקצוב בתי החרויות אלה פלגו כל בתי החרויות הקטנים יצרו לא יותר מאשר 4-5 אלפים טון לשנה; מאיות, מטרתן עדות בפני הועדה הצבורית שהתמנתה - יש 365 מאפיות ללחם, פרט למאפיות המסרחות את כל הישוב הערבי ופרט למאפיות בקבוצים. כושר התפוקה של 365 מאפיות אלה ב-16 שעות עבודה הוא בדיוק 220 אחוז בהשוואה לצריכה בפועל, ובצריכה בפועל אני לוקח בחשבון ביודעין חלק מסוייני לעופות. ניתחתי את המטפריי והוכחתי ט-88 מאפיות כושר הייצור שלהן הוא בדיוק הצריכה בפועל. מכאן הרבה פתרונות והצעות.

טך הכל של מפעלי מזון, פרט לבתי בד ומאפיות בקבוצים, הוא - 1758. ראינו זאת גם בחקופת הקיצוב: פיצול המצרך לידים רבות גורם להכבדה ולהתיקרות המוצר, כי אז היה לנו מחיר כטט פלוס עם ממוצע, והממוצע על פי רוב מפור, דבר זה גורם לחוצאות שליליות מבחינת יכולת הפיקוח.

אנו נמצאים זה 5 שנים תחת לחץ של פניות, ויטולה לי את אסתמש במונח הטימושי "ויטמין פ", למתן רישיונות למפעלים, גם החלטת הממשלה להקדיש תוסמת לב מיוחדת לעריי כמו ירושלים וצפת ולנכיים, גרמה לרבות המפעלים. הזהרנו לגבי הנכיה, שפרנסה לא תהיה מזה, ויתכן שבעבור כמה שנים הנכה יחבץ מחדש את סידורו, או ימצא את פרנסתו בשולי הדרכים.

ישנה בעיה נוספת, ואני חושב שועדה הכלכלה תצטרך לתת דעתה עליה, בטח שער החליפין. תופתעו בודאי לשמוע שטוכר נמר ב-4 מחירים שונים: מחיר אחד לריבה, זה המחיר הנמוך ביותר בגלל מסקלו באינדקס, מחיר אחד לצרכן, ושני סוגים נוספים אחד לייצור מיץ לימון ושימושי פירות ואחד לכל העשיות הממחקות שמחירו הוא הגבוה ביותר. יש לנו עובדות שמפעל אחד המייצר 3 סוגים עושה מנפולציות על השבון הפרשי המחירים. בדבר זה יש הזמנה לשחיתות. יש לנו עובדות שקונים חלושים במחיר הטוכר בטוק החפשי: ברגע שבטלנו את הקשר בטח הריבה השגנו שפוי באיכות, אבל אין לנו בקורת על החלושים.

אני רוצה לתקן דבר אחד מדברי השר שאינו בקיא בזה. יש לנו טכנולוגים למזון, אנשים בעלי מקצוע הממלאים שני תפקידים: גם ביקורים והדרכה וגם חכנון. צוות זה של עובדי אגף העשיות המזון יוזמים ומתכננים צווי ייצור מוטכמים עם בעלי התעשייה. החמר המוכן על ידה משמש כחמר יסוד למכון התקנים להוצאת התקנים הסופיים. 30 מצרכי מזון, פרט לשמן ולחם, מכושים על ידי צווי ייצור. הצוו קובע באיזה חמר יש להתמש לייצור מצרך מסוייני ואופן ייצורו. צוות זה גם מדריך ומסייע בידי המפעלים במקרה של תקלות אלו את אחרות. לא כל עם ה' עבריינים. יש מקרים שגם ההדרכה נותנת פירותיה, ונחוצה טבלנות רבה בטח זה בייחוד לגבי העוליים החדשים. הם גם מפקחים ולוקחים דוגמאות ויודעין בדיוק איך לקחת דוגמאות והם מצויידיים במכשירים. יש לנו גם מעבדות לבדיקת הדברים.

השר הזכיר כאן את הזיופים בתבלינים. ישנו חוק קובע פעולה רשאי להביא אתו עד 2500 דולר מצרכים שונים, כולל מצרי מזון. העוליים, מתוך יזמה עצמית או גם מתוך הדרכה, מביאים אתם מצרכים לאפשר לקבל בעבורם תמורה מלאה בשוק הישראלי. תבלינים זה מצרך קל במשקל וכבד במחיר. ואמנם מביאים העוליים פלפל, קנמון וקפה. אבל אני רוצה להזכיר את הסערה הגדולה שקמה כאשר עצרנו שחרור מצרכי שהובאו על ידי עוליים. השארנו את השטח הזה ללא פיקוח ולכן ישנה לזה חוצאות.

יש לנו צו טימון מוצרים. צו זה מקיף ומחייב כל מוצר חששיתי. צו זה מחייב להדביק על האריזה תווית ובה שם היצרן והרכב כל החמרים שבמצרך.

לפני כן רשמה מא
א.ב.

ועדת הכלכלה
18.1.55

מר הלוי:

לא אומר שהטכנולוגים מקיפים את כל השטחים -
אולם המוצרים העיקריים נמצאים תחת ביקורת.
ביטול הפיקוח על מצרכים מביא בעקבותיו גם התחרות, בפרט בענפים בהם
שפע ורצון-קיום קיימים במפעלים קטנים כמו במפעלים גדולים, ואין להסיק
בענין זה מסקנה כללית וכוללת. בענין סוכר, למשל, ישנם שני מחירים, מי
שמייצר ליצוא, ומייצר חלק במיצים מרוכזים ממותקים - מקבל את הסוכר
במחיר של 250 לירות, כלומר: הוא מקבל עידוד. מי שאין לו יצוא, מקבל
מאתנו סוכר ב-750 לירות, ואין הוא יכול להתחרות במפעל ההדאון. יוצא
שמתחילה התחרות על חשבון האיכות, ובמקרה זה היצרן הישר חייב להיפגע
בהתחרות הבלתי-הוגנת. דבר זה מחבל טוב במסור הציבור. אחת המסקנות
המתבקשות מכך הוא שיהיו מכסימים שני מחירים: וזו: מחיר לפי קיצוב,
ומחיר שני ללא עידוד כלשהו במצרך עצמו. אני יודע שלגישה זו ישנם
מתנגדים רבים מבין בעלי התעשייה המייצרת לייצוא. דבר זה אתם בענין, והשאלה
איננה קלה. כל הנוקטים לסוכר מתנגדים להצעה זו. אולם במידה שדברים על
זיוף מזונות - גודם זה הנו ללא ספק גורם מספיע, ואין המטלה רשאית
להתעלם ממנו.

לוב שחיי הייצור מכוסים על-ידי צווי-ייצור.
ישנו מספר ביכור של צוויים המוכנים אצלנו. בוסף לצוויים אלה, שהם כוללים,
כמו: ריבה, ישנם צווי-ייצור ספציפיים למפעל אחד. מתחילים, למשל, בימים
הקרובים לייצר בארץ חלב ממותק בקופסאות. בסיון זה הנו מעניין וחשוב.
כאן תעמיד בפנינו השאלה: מפעל זה לא יוכל לייצר את החלב במחיר של 750 ל
לסוכר. אם המוצר יהיה טוב - יאפשר הדבר הקטנה או ביטול היבוא של חלב זה
על-ידי חברות הסקריפיים. זהו מפעל של יצרנים ישראלים חרוצים ופעילים,
העוסקים בייצור סימורים.

ישנו הסכם עבודה מלא בינינו ובין משרד הבריאות
והסחלקה הווטרנרית לגבי כל דרכי הטיפול והפיקוח בשטח של בסר, דגים,
חלבון טן החי, בין סיבוא ובין מסחיטה מקוטית. אינני מדבר, כמובן, על
סחיטה בפרודסים. במידה וישנו יבוא - הריהו נמצא כולו תחת פיקוח הסחלקה
הווטרנרית. כל קניה מארץ-הטוצא מלווה אישור הסחלקה הווטרנרית, כל
תהליכי הקירור באניות, הפירוק והאיחסון בארץ, וכן בודקים את הבסר לפני
שהוא יוצא לשוק. בענין זה ישנו תיאום מלא בינינו. אמנם ישנו מספר נקודות
בהן הסטח אינו מכוסה, בין מבחינת הצו או מפני שקיימות בנדון שלוש
מטכיות, שלוש מסדדים. אלה הם תהליכים שלא בבת-אחת יתוקנו. כל המדינה
נאבקת בתופעות אלו.

א. לביא:
האם למסדכם, מר הלוי, ישנה הצעה כוללת ומקיפה
כיצד למנוע גם בעד זיופים וגם בעד רמאות -
ואני מבדיל בין שני אלה? הייתי מבקש שתביא בפנינו הצעה כזאת שנוכל לדון
עליה בהרחבה.

ב. אבניאל:
לי נדמה שהסובסידיות הניתנות למזון, תעשייה
וייצור, סחציתן הולכת לכיסוי היצרנים, ואין
הציבור נהנה ממנו. דבר זה גורם גם לכך שייצור רב בלתי-בריא מבחינת טבעית
ממטיך להתקיים. האם לא ניסיתם להכין הצעה כלשהי כיצד לעודד אותן תעסיות
או ייצור חקלאי במסך זמן מסויי, על שיעמדו על רגליהם? ואם ניסיתם -
הייתי מעניין לטמוע את התוצאות.

ג. פלדמן:
נדמה לי שקיים חוק המטיל את האחריות בענין
זיופי מזון על המציג למכירה ועל המציע למכירה,
כלומר: על החנוונים. ברור שאין באפשרותו של החנווני לעשות זיופים בתעסיות
המזון. האם אין מר הלוי חושב שזהו אחד הגורמים העיקריים לזלזול מצד
היצרנים בקשר עם זיופי המזון? היצרנים הרי חושבים: יתפטו את החנווני,
לא אותי.

האם לא כדאי להחמיר עתה בפיקוח על פרסום הצוים
המכילים את הפורטולה הטלחה של המצרך? מאז בוטל הקשר בין הקטעוני לייצרן
ביתס לריבה, למשל, עלה טיב הריבה. נדמה לי שרק במצרך אחד קיימת עדיין
הקצבה: בקפה. האם לא כדאי לבטל את הקווטות האלו ולנהוג בענין קפה כבענין
הריבה? כל קולה-קפה יקבל אז את הקפה לפי המכירה שלו, ואז יחפש בעצמו את
הקונים וידאג גם לטיב הסחורה.

א.ב.

ד. פלדמן:

בעתונות קראתי סקיימות ועדות ציבוריות לענייני האופים, הפועלות ליד המפקחים המחוזיים. ידוע לכל מה נעשה בטוח זה ומה נמצא בלחם, ובאמר שאלפי תיקים נסגרו בהסלצת הוועדה הזו. מהו המצב בענין זה?

ט. חזני:

מר הלוי הטביר במפורט את הדברים בנוגע לסוכר, ואמר שדיבוי הסערים גם הוא גורם לתקלות. הייתי מעוניין לטעון שפיר משהו גם בקטר לאבקת-החלב. יטבו הפרט גדול בין הסער הרשמי ובין הסמק-הסחור בענין אבקת-החלב.

סדברי מר הלוי מתבדר שריבוי המפעלים הקיימים גורם גם הוא לפרצות. האם קיימת במסדר מדיניות לא להוציא יותר רשיונות חדשים למפעלי מזון כל עוד לא נכפיל את היטוב? כי הרי נאמר לנו שהמפעלים הקיימים יכולים לטפח אוכלוסיה כפולה.

האם אינך טבור, מר הלוי, שענין ביטול הסימוס בענטיים האדמיניסטרטיביים הרחיב אף הוא את הפירצה, לפחות במה שנוגע לזיופים?

עם העלאת מחיר הלחם והקטנת הסובסידיה - האם קטנה התצרוכת בלחם? האם ישנם כבר מספרים בקטר לכך?

ס. וילנר:

כשהמססלה רוצה לפעול בטוח מסויים - אני חושב שהיא מצליחה לעשות זאת, ולכן אין ברצוני לדבר על העקרונות. רציתי רק לבקש אינפורמציה על ענין החלב. מהו המצב בטוח זה?

כמו-כן קראתי בעתונות על קורן-פלור. האם ישנם זיופים בקורן-פלור לתינוקות?

י. ביצני: דובר הרבה על חלב בבקבוקים. מתי נגיע לצריכת חלב בבקבוקים?

זה חדשים רבים שמחלקים מאה גרם בסר מדי פעם בפעם, ובכל זאת מתקיימים הקצבים לא רע. כיצד הם מתקיימים?

ניתנים הרשיונות לטאפיות, לטאפיות, בייחוד לטאפיות של פיתות. שמענו שמספר רשיונות אלה הוא 90. מתי יפסיקו לתת רשיונות לטאפיות - ובייחוד לטאפיות של פיתות - לאור העובדה שמרביתן הן טאפיות בלתי-היגייניות, והאוכלוסיה אוכלת לחם קלוקל?

ע. טימון:

המחלקה הכלכלית יודעת על הזיופים, ויודעת את פרטיהם. מדוע אין העונש מסופק לחטא? מדוע נסחבים העניינים זמן כה רב? והרי ענין של מזונות איננו ענין פוליטי.

אני מזהירה בכל לסוון של אזהרה מפני בתינת רשיונות לתעשיית חלב בקופסאות. אין עושים אצלנו מאומה למען הגבלת סתיית החלב הטרי. לדעתי היזמה החדשה הזאת תהיה כרוכה בזיופים על גבי זיופים. מדוע בותנים להן אפוא, להתפתח כל-כך?

הי"ר א. כהן:

האם אפשר לקבל ליטיבה הבאה דין-וחשבון תמציתי על פעולות הפיקוח על הטיב בגדר חטיבת המזון? הייתי מבקש מספרים על הפקחים, הביקורים וכו', לתקופה של חודש או שלוש חדשים.

בקטר עם הזיופים - הסר הודיע שאין ולא היו ביטולי-תיקים על זיופים. האם אפשר לקבל דוח מפורט על הריקורד של התיקים הללו ועל העונשים - נבליח במסך הסנה האחרונה?

מר הלוי:

אין לנו סטטיסטיקה בענין זה.

א.ב.

ועלת הכלכלה
18.1.55

לגבי סוכר: - מה בענין הרטבת הסוכר לסם הגבות מסקלו? דבר זה בתקלתי בו בעצמי.

הי"ד א. כהן:

כל אחד מאתנו בתקל, בתוך צרכן, במספר תופעות, וברצוני להזכיר כאן שתיים מהן:

(א) ענין הוואפלים. אינני יודע אם זהו זיוף אם טיב גרוע בלבד. אולם טיבם של הוואפלים הוא למטה מכל ביקורת.

(ב) יטנם - ברים המזיקים לבריאות בכל מיני מזנונים, ובייחוד בקטנים שבהם. אנשים מתעללים בציבור על-ידי אפליית עוגות גרועות ביותר, וייתכן שיש צורך בפעולות פיקוח מסויימות כדי להפחית את מספר האנשים המייצרים את הפסולת הזאת.

מ. חזני:
יש לי שאלה נוספת: צנין הוצאת פרות חולבות לטחיטה. מהו המצב בענין זה, מה הן הסיבות לכך, ומה הן התכניות לעתיד?

הי"ד א. כהן:
אני נועל את הישיבה. הישיבה הבאה - בסבוע הבא, ביום ג' 11.00 בשעה.

(הישיבה ננעלה בשעה 13.25)